

A Múzeumban levő *Beszélgést* nem jó lenne-e abba is betenni? Hadd olvassák még többen.

Magamat s a prénumeráció⁴ dolgát bizodalmasan ajánlom, s vagyok

igaz tisztelettel

Batsányi

Febr. 10. (1793.)

¹Végre valahára!

²besúg, feljelent

³A Horea és Cloșca vezette parasztfelkelés (1784)

⁴előfizetés

Teleki József

Aranka Györgyhöz

Te kértél, s kedvedet tölteni fő gondom,
 Azért verseidről mit tartok, megmondom:
 Látok elmét, tüzet, s ékes magyarságot,
 De szeretnék látni több ártatlanságot.
 Megbocsáss, barátom, az a természetem,
 Hogy a rosszat, azért mert szép, nem szeretem.
 A legszebb gyümölcsben csömört szerző féreg,
 S a méz közt is gyakran lappang gyilkos méreg.
 Az igaz kegyesség s tiszta erkölcs nagy kincs,
 Annak gyökerére lassu mérget ne hints,
 Én nagy tisztelője vagyok a szép nemnek,
 S szépséget nevelni tartom nagy érdemnek,
 S amitől az arcát szépítő szemérem
 Romolhat, egészen dicsérni nem mérem;
 Sőt amit ártatlan fiam és leányom
 Nem olvashat bátran, magam is elhánynom.
 Bezzeg amely szépen, ha olyan jól szólnál,
 Akkor nem Aranka, hanem arany volnál.

Málnási Ferenc

Erdélyi anyanyelvoktatás —
irodalmunk tükrében
IX.

Anyanyelvoktatásunk a Habsburg-birodalomban (1713–1830),
a reformkorban, a forradalom és szabadságharc korában (1830–1849),
a Habsburg önkényuralom idején (1849–1867)
az anyaországi oktatási rendszerbe tagoltan

V.

Európa tavasza — 1848

Anyanyelvoktatásunk történetében is dicsőséges nap 1848. március 15., valamint a forradalom és szabadságharc rövid ideje is. Szemtanúkat idézünk, akik a korabeli állapotokról nyelvi adatokat is nyújtanak:

„A magyar nemzetet félmilliónyi nemes ember képezte... Hát a többi? A tizenöt millió lakosa az országnak? A földművelő, a munkaviselő nép? A jobbágyság? Annak semmi szava nem volt. A »misera plebs contribuens« jogokkal nem bírt, csak kötelességekkel. Ő viselte az adó terhét, ő adta az újoncokat a rendes hadsereghez, s azok szolgáltak tíz esztendeig, szabadságolás nélkül. A jobbágy szolgált a földesúrnak ingyen, szántott, vetett, aratott, robotolt, forspontozott, fizette a termése után járó dézsmát, kéménye után a füstpénzt, csinálta az országutat, bírāja volt az »úriszék«, törvénye volt az »urbarium«. A bot volt a rangkülönbség jelképe a nemes és a jobbágy között. Tizenöt millió lakosnak nem volt hazája Magyarország. S talán a nemesi rend élvezte a szabadságot? Igen: ha a szabadság a tétlenségben, a tagadásban volna azonosítva. Nem tenni semmit, nem fizetni sehová, nem haladni semmi irányban... de alkotni, kezdeményezni, előre haladni, a jövő javára beruházni, ehhez minden út el volt zárva. Magyarország volt az európai országok között a leghátramaradottabb...

Csodák csodájának kellene történni, ha a népszabadság napja mégis felvirradna. Felvirradt. Március 15-ike volt 1848” (Jókai Mór. In: Bartók Lajos, Endrődi Sándor, Szani Tamás szerk., PETŐFI-ALBUM. Petőfi Társaság, 1898.).
